

MASARYKOVA UNIVERZITA

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PSYCHOLOGIE

Seminář k psychologii duševního vývoje

Téma: Vývoj dětské kresby

Zadal: Mgr. Mojmír Snopek

Vypracovala: Mandelíková Lenka

Datum: 20.4.2008

Úvod:

Kresba se u dětí mění v závislosti na vývoji a úzce souvisí s intelektem. To ale neznamená, že neobratné provedení kresby je příznakem duševní zaostalosti. Dětská kresba je důležitým prostředkem vedoucím k poznání osobnosti dítěte. Je nejen zábavou a hrou, ale i snem a realitou. Prozrazuje mentální úroveň, je prostředkem komunikace a vyjádřením afektivity.

Dítě se třeba ještě neumí nebo z určitých důvodů nechce či nemůže vyjádřit slovy, jeho kresby však mohou prozradit hodně o něm a jeho světě - reálném i imaginárním. Např. síla čar, tvary linií, postoje osob na obrázku, jejich umístění na stránce, použití barev dávají cenné údaje o smyslu obrázku, osobnosti autora, sociálním a rodinném kontextu.

Teoretické poznatky:

Do 1 roku = období skvrn

Pokud někteří rodiče dovolí svému dítěti v tomto věku „kreslit“, zjistí, že dítě tvoří skvrny, na čemkoliv a čímkoliv. Většina rodičů ani svým dětem možnost něco namalovat neumožní, aby se nedočkala případných úrazů či nepříjemností.

Po 1. roce = stadium čmáranic

V tomto věku dítě obvykle čmárá všemi směry, aniž by pozvedlo tužku a tvoří tak na papíře různé čáry. Již v tomto věku lze kresbu interpretovat. Šťastné a vyrovnané dítě kreslí silné čáry, které zabírají na papíře hodně místa. Nevyrovnané dítě brzy přejde na jinou aktivitu.

Do 3 let = stadium čárání

Ve stádiu čárání dítě často během kreslení mění původní nápad, většinou kresbu ani nedokončí. Někdy projeví určitý záměr až v závěru kreslení, jedná se o tzv. náhodný realismus a znamená to, že dítě prostě svou kresbu nakonec nějak pojmenuje podle toho, co mu čmáranice připomíná nebo co ho právě napadne. Později, mezi 2-3 rokem, se častěji jedná o tzv. nezdařený realismus, kdy dítě kreslí uzavřené smyčky ve snaze napodobit písmo dospělých.

Mezi 3 -5 lety = Stadium „hlavonožců“ (univerzálních postav)

Dítě již kreslení lépe zvládá a svým obrázkům dává určitý obsah. Kreslí postavy tzv. hlavonožce, které jsou znázorněny kolečkem (představuje současně hlavu i tělo) a k němu připojuje dvě čárky (nohy) a často i další dvě čárky (ruce).

S přibývajícím věkem dítěte se do obrázků dostává více detailů – v kolečku nakreslí oči, ústa, pupík, vše v podobě tečky nebo malého kolečka.

Kolem 5. a 6. roku se již začíná v dětských kresbách objevovat i další kolečko, které znázorňuje trup. Postava je vždy nakreslena zepředu. Ruce připojuje k trupu v různé výšce. Až kolem 6. roku dítě nakreslí tělo úplně, se všemi končetinami.

Do kresby postavy dítě promítá samo sebe, kreslí sebe a to tak, jak se právě cítí.

Mezi 5 – 7 – někdy až 9 lety = transparentnost (průhlednost) a sklápění

Objekty, které dítě ve svých kresbách zobrazuje, jsou jakoby průhledné. I když by měl být vidět jen vnějšek objektu, dítě zobrazí i to, co se nachází uvnitř. Např. nakreslí-li dům, vidíme, co je uvnitř domu, nakreslí-li postavu, vidíme skrz oblečení nohy, pupík.

Pro tento věk je typické tzv. sklápění. Kresby jsou bez perspektivy, dítě nedokáže rozlišit, co je vodorovné a co je svislé. Předměty bývají disproporční.

Dítě kreslí v tomto věku to, co zná, kreslí vše, o čem ví. Nakreslí například hlavu z profilu, ale přidá jí dvě oči, i když je vidět jen jedno. Ale ono ví, že na hlavě jsou oči dvě.

Mezi 7 – 12 lety = Vizuální realismus

Dítě kreslí to, co vidí. Jeho vidění světa je již objektivnější. Nakreslí-li dům, není již vidět, co je uvnitř, pouze to, co je vidět okny.

Kolem 7 let jsou některé děti schopné nakreslit profil.

Po 12. roce = zobrazování v prostoru

Dětské kresby jsou velmi propracované, obsahují spoustu detailů, jsou vyumělkovanější.

Výzkum:

Pozorovala jsem několik dětí v předškolním i školním věku v mateřské i základní škole v Brně-Chrlicích. Zadala jsem dětem kresbu na téma „Moje rodina“.

V mateřské škole u dětí od 3 do 4 let děti kreslily převážně tzv. hlavonožce, u některých se objevil i ovál znázorňující trup. Dokonce u 4 - letých dětí se vyskytly ojediněle někdy i detaily, jako například prsty, krk, náušnice nebo postava z profilu.

U 5-6 letých dětí v mateřské škole mě překvapila jejich enormní snaha. Předháněly v detailech a v dokonalosti svých obrázků, aby mi právě ony mohly odevzdat ten nejkrásnější výtvar. Většinou všichni kreslili prsty, propracovávali oblečení - vybarvovali, vytvářeli na oblečení vzory atd. Některé děti kreslily i domácí zvířata. Po dokreslení mi všechny děti nadšeně popisovaly, koho nakreslily, co má kdo na sobě atd. Všichni měli velkou radost, když jsem byla s jejich dílem spokojená a oni se dočkali pochvaly.

Šestiletá Eliška zajímavě vyřešila svůj problém: jak nakreslit velké břicho její těhotné maminky. Protože neuměla znázornit břicho na mamince, kterou nakreslila zepředu, udělala jednoduše „bouli“ na mamčině boku.

Ve 3. třídě (devítileté děti) kreslily vodovými barvami s paní učitelkou svou rodinu na výletě. Ty už se ale tak nedožadovaly mé pozornosti a pochvaly, ale byly spíš zdrženlivější, stydlivější a vzhledem k tomu, že byl pátek a jejich poslední hodina se blížila ke konci, byli dost roztěkaní.

Závěr:

Vyhodnotila jsem obrázky dětí z mateřské i základní školy a dospěla jsem k názoru, že téměř všechny „zapadají do škatulky“ mých teoretických poznatků, některé byly dokonce i nadprůměrné a kreslily detaily, jako například vytažené kapsy u kalhot apod.